

CONSILIUL EUROPEI COMITETUL MINIȘTRILOR

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Recomandarea Rec (2005)4

A Comitetului Ministrilor catre statele membre referitoare la imbunatatirea conditiilor de locuit ale romilor si calatorilor in Europa

*(adoptată de Comitetul Miniștrilor, la 23 februarie 2005,
la cea de-a 916-a întâlnire a Delegațiilor Miniștrilor)*

Comitetul Miniștrilor, conform articolului 15 *b* al statutului Consiliului Europei,

Având în vedere că scopul Consiliului Europei constă în asigurarea unei unități mai strânse între membrii săi și că acest scop va fi atins, în special, printr-o acțiune comună în sfera coeziunii sociale;

Recunoscând că romii/tigani și calatori au contribuit la cultura și valorile europene ca oricare alt popor european, recunoscând ca, în pofida acestui aspect, romii/tigani și calatori s-au confruntat cu discriminare pe scara largă în toate domeniile;

Reunoscând ca există o nevoie urgentă de promovare a noi strategii pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit ale comunităților de romi/tigani și calatori pe întreg teritoriul Europei, pentru a asigura oportunități egale în domenii ca participare civică și politică, cât și în sectoare de dezvoltare, precum locuințe, educație, ocuparea forței de muncă și sănătate;

Având în vedere că politicile adresate problemelor întâmpinate de romi/tigani și calatori în domeniul locuințelor ar trebui să fie comprehensive, bazate pe faptul că problema locuințelor pentru romi/tigani și calatori are impact asupra unei largi serii de elemente, și anume asupra aspectelor economice, educationale, sociale și culturale ale vieții lor și asupra luptei împotriva rasismului și discriminării;

Având în vedere potențialul nefolosit pe deplin al comunităților de romi/tigani și calatori și capacitatea lor de a contribui la îmbunătățirea propriei situații, în special în domeniul locuințelor;

Având în vedere că unele state membre nu detin, sau nu implementează, o legislație clar definită în domeniul locuințelor, adresând diverse practici precum discriminarea în acordarea de locuințe, hartuire în mod discriminatoriu în problema locuințelor, boicoturi discriminatorii, ghetoizare, segregare rasială și rezidențială și alte forme de discriminare împotriva romilor/tiganilor și calatorilor nomazi și semi-nomazi, precum și diferențe în condițiile de locuit și accesul la locuințe, cum ar fi locuințe sociale, locuințe publice, construirea de locuințe pe cont propriu și locuințe comune;

Reamintind documentele internaționale relevante care tratează problema locuințelor, precum Declarația Universală a Drepturilor Omului (Articolul 25.1), Convenția

Internationala pentru Drepturi Economice, Sociale si Culturale (Articolul 11.1), Agenda pentru locuinte a Natiunilor Unite (adoptata la Istanbul in 1996) si Declaratia pentru orase si alte asezari umane in noul mileniu (adoptata prin Sesiunea Extraordinara a Adunarii Generale a Natiunilor Unite pentru revizuirea si evaluarea de ansamblu a implementarii Agendei pentru locuinte, in New York, 6-8 iunie 2001), Consiliul Cartei Sociale Europene din 1961 (STE Nr. 35) (Articolul 16) cu Protocolul ulterior din 1988 (STE Nr. 128) (Articolul 4) si Carta Sociala Europeana Revizuita din 1996 (STE Nr. 163) (Articolul 31);

Reamintind Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (STE nr. 157);

Reamintind Recomandarea R (2000)4 privind educația copiilor romi/țigani din Europa si Recomandarea Rec (2001) 17 referitoare la imbunatatirea situatiei economice si a ocuparii fortei de munca in randul romilor/țiganilor si al calatorilor in Europa;

Reamintind Recomandările 563 (1969) și 1203 (1993) ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei în care se menționează condițiile de locuit ale romilor/țiganilor din Europa;

Reamintind Rezoluțiile 125 (1981), 16 (1995) și 249 (1993) cât și Recomandarea 11 (1995) a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei privind situația romilor/țiganilor în Europa;

Reamintind Recomandarea de politică generală nr. 3 a Comisiei Europene împotriva rasismului si intolerantei pentru combaterea rasismului si discriminarii împotriva romilor/țiganilor în Europa;

Primind cu satisfacție Ghidul de Politica pentru Accesul la locuinte pentru categoriile dezavantajate de persoane intocmit de Grupul de Specialisti in Accesul la locuinte cat si Recomandarea Adunarii Parlamentare 1505 (2001) pentru imbunatatirea zonelor urbane dezavantajate din Europa;

Avand in vedere Directiva Consiliului Uniunii Europene 2000/43/EC din 29 iunie 2000 pentru implementarea principiului tratamentului egal intre persoane indiferent de rasa sau etnie;

Avand in vedere ca structurile constitutionale, traditia legala si impartirea responsabilitatilor difera in statele membre ale Consiliului Europei, fapt ce ar putea conduce la mijloace de implementare diferite ale prezentei Recomandari,

Recomanda ca, in elaborarea, implementarea si monitorizarea politicilor in domeniul locuintelor, guvernele statelor membre:

- sa se ghideze dupa principiile stipulate in Anexa la aceasta Recomandare;
- sa aduca aceasta Recomandare in atentia entitatilor publice relevante din tarile lor prin intermediul canalelor nationale corespunzatoare;

I. Definitii

Termenul „Romi” utilizat in prezentul text se refera la comunitatile de romi/tigani si calatori si trebuie interpretat ca acoperind marea diversitate a grupurilor in cauza.

„ Locuinte” in aceasta Recomandare include diferite tipuri de cazare, precum case, caravane, case mobile sau popasuri.

Definitia furnizata de Agenda pentru Locuinte a Natiunilor Unite referitoare la „locuinte adecvate”, paragraful 60, ar trebui inteleasa in contextul prezentului text: „ Adapost adecvat inseamna mai mult decat un acoperis deasupra capului. Inseamna si intimitate adecvata; spatiu adecvat; accesibilitate; securitate adecvata; dreptul de proprietate; stabilitate si durabilitate a structurii; sisteme de iluminat, incalzire si ventilatie adecvate; infrastructura de baza adecvata, precum facilitati de alimentare cu apa, salubritate si canalizare; calitatea mediului si factorilor legati de sanatate; locatie adecvata si accesibila pentru munca si facilitati de baza: toate acestea trebuie sa fie disponibile la un pret accesibil”.

Comentariul nr.4 cu privire la locuinte adecvate al Comitetului Natiunilor Unite asupra drepturilor economice, sociale si culturale trebuie de asemenea amintit aici.

„ Locuri de tranzit/popas” indica locurile in care sunt admisi calatorii, pana la dobandirea unei alte locuinte sau pana la urmatoarea mutare.

II Principii generale

Politici generale in domeniul locuintelor

1. Statele membre ar trebui sa se asigure ca, in cadrul general al politicilor in domeniul locuintelor, se dezvolta politici integrate corespunzatoare cu privire la romi. Statele membre ar trebui sa aloce mijloacele adecvate pentru implementarea lor in vederea sustinerii politicilor de reducere a saraciei.

Principiul non-discriminarii

2. Avand in vedere ca romii continua sa faca parte din cele mai dezavantajate grupuri de populatie din Europa, politicile nationale in domeniul locuintelor trebuie sa se adreseze problemelor lor specifice de urgenta si intr-un mod non-discriminatoriu.

Libertatea alegerii stilului de viata

3. Statele membre ar trebui sa accepte dreptul oamenilor de a duce o viata sedentara sau nomada, in functie de libera lor alegere. Toate conditiile necesare pentru a urma aceste stiluri de viata ar trebui puse la dispozitia lor de catre autoritatile nationale, regionale si locale in functie de resursele disponibile si de drepturile celorlalti, in cadrul legal cu privire la construirea, planificarea si accesul la teren privat.

Locuinte adecvate si accesibile

4. Statele membre ar trebui sa promoveze si sa protejeze dreptul la locuinte adecvate pentru toti, cat si sa asigure accesul egal la locuinte adecvate pentru romi prin intermediul politicilor proactive corespunzatoare, in special sub aspectul locuintelor accesibile si livrarii de servicii.

Prevenirea excluziunii si aparitiei ghetto-urilor

5. In vederea combaterii aparitiei ghetto-urilor si segregarii romilor din randul societatii majoritare, statele membre ar trebui sa previna, sa interzica si, dupa caz, sa respinga orice politici sau initiative la nivel national, regional sau local menite sa asigure stabilirea sau restabilirea romilor in locuri necorespunzatoare sau in zone periculoase izolandu-i pe criterii etnice.

Participare

6. Statele membre ar trebui, dupa caz, sa puna la dispozitia comunitatilor si organizatiilor de romi mijloacele necesare pentru a participa in procesul de concepere, elaborare, implementare si monitorizare de politici si programe in vederea imbunatatirii situatiei locuintelor.

Parteneriat

7. In plus, statele membre ar trebui sa incurajeze si sa promoveze reprezentarea si dezvoltarea capacitatii, pe o scara mai larga, in randul comunitatilor de romi, prin dezvoltarea de parteneriate la nivel local, regional si national, dupa caz, in domeniul politicilor destinate problemelor cu care se confrunta romii in privinta locuintelor.

Statele membre ar trebui, de asemenea, sa demonstreze ca membrii comunitatilor de romi sunt implicati in mod activ in acest proces.

Coordonare

8. Statele membre ar trebui sa asigure coordonarea corespunzatoare in domeniul acordarii de locuinte intre autoritatile locale, regionale, nationale, pe de o parte, si pe de alta parte populatia roma si organizatiile reprezentative.

Rolul autoritatilor locale si regionale

9. Statele membre ar trebui sa incurajeze autoritatile locale si regionale in a-si indeplini obligatiile cu privire la populatia roma – ca si in cazul oricarei alte persoane cu acelasi statut legal – in domeniul locuintelor. Acestea trebuie sa incurajeze autoritatile locale si regionale pentru a include in strategiile de dezvoltare regionala obiective specifice clare si concrete cu privire la comunitatile de romi si la nevoile lor.

III Cadru legal

Cadru legal pentru drepturi la locuinte

10. Statele membre ar trebui sa dezvolte o politica si un cadru legal comprehensiv cu privire la locuinte, necesare populatiei sedentare si calatoare (in functie de specificul geografic) pentru a-si exercita dreptul la locuinte adecvate.

Cadru legal pentru drepturi adiacente

11. In acest cadru, statele membre ar trebui sa dezvolte mecanisme care sa asigure accesul populatiei roma la drepturile adiacente, cum ar fi racordarea la reseaua de apa, curent electric si alte forme de infrastructura, cum ar fi educatia, asistenta medicala, asistenta sociala etc., stipulate si accentuate in legile si standardele internationale cu privire la drepturile omului.

Implementarea cadrului legal

12. Pentru a asigura accesul egal la locuinte, statele membre ar trebui sa asigure implementarea cadrului legal mai sus mentionat si sa asigure autoritatilor in domeniu specificatii clare cu privire la exercitarea drepturilor la locuinte. De asemenea, statele membre trebuie sa asigure specificatii cu privire la accesul la drepturile adiacente.

Nevoia de consiliere juridica

13. Statele membre ar trebui sa asigure populatiei sarace, consiliere juridica si reprezentare gratuita in cazul in care nu i-au fost respectate drepturile la locuinte pentru a garanta ca abilitatea lor de a-si proteja drepturile sau de a cauta remediu, inclusiv solicitarea de recurs la adresa nerespectarii acestor drepturi, nu le este subminata de lipsa mecanismelor de consiliere juridica.

Transparenta, buna guvernare si accesul la informatii

14. Sistemul juridic ar trebui sa asigure transparenta si buna guvernare inclusiv dreptul populatiei roma de a accesa informatii referitoare la politica si deciziile autoritatilor nationale si locale cu privire la drepturile lor.

Sprijinul ONG-urilor

15. Organizatiilor non-guvernamentale implicate in problemele romilor, in special in domeniul consilierii juridice, ar trebui sa li se asigure suportul si conditiile corespunzatoare in care sa-si desfășoare activitatea. Statele membre ar trebui sa asigure, de asemenea, conditiile legale pentru a directiona activitatile ONG-urilor in domeniul locuintelor.

Monitorizarea implementarii politicii in domeniul locuintelor

16. Statele membre ar trebui sa stabileasca mecanismele corespunzatoare de monitorizare pentru a asigura implementarea politicilor in domeniul locuintelor pentru romi. Reprezentantii romilor ar trebui sa fie implicati in mod egal in toate procesele de monitorizare si evaluare.

Mecanisme de control

17. In conformitate cu autonomia autoritatilor locale si regionale, statele membre ar trebui sa controleze legalitatea mecanismelor de control la care se face referire in paragraful 22, pentru a se asigura ca deciziile autoritatilor locale si regionale nu au efecte discriminatorii asupra accesului populatiei rome la locuinte sau nu-i impiedica pe acestia sa se bucure de dreptul lor la locuinte adecvate.

IV. Prevenirea si combaterea discriminarii

Adoptarea legislatiei anti-discriminare

18. Legislatia trebuie sa interzica in mod expres discriminarea directa sau indirecta pe criteriile rasiale si / sau etnice in domeniul ocuparii fortei de munca si al accesului la bunurile si serviciile disponibile populatiei incluzand *inter alia* locuinte, teren, proprietate, educatie, ocuparea fortei de munca, sanatate, servicii sociale.

Monitorizarea si revizuirea legislatiei actuale in domeniul locuintelor

19. Statele membre prin autoritatile reprezentative ar trebui sa intreprinda o revizuire sistematica a legislatiei, a politicilor si practicilor in domeniu si sa inlature orice prevederi sau practici administrative care au ca rezultate discriminarea directa si indirecta asupra populatiei rome, indiferent daca aceste rezultate deriva din actiunea sau inactiunea reprezentatilor statului sau ai societatii civile. Statele membre ar trebui sa stabileasca mecanisme adecvate (de exemplu: parlamentul, comisii ale drepturilor omului, avocati ai poporului etc.) pentru a asigura si promova conformitatea cu legile antidiscriminare cu privire la problemele in domeniul locuintelor. Astfel de mecanisme trebuie sa permita participarea reprezentantilor romilor si ONG-urilor in toate stadiile de monitorizare.

Protectia drepturilor femeilor rome

20. Statele membre ar trebui sa se asigure ca legile anti-discriminare interzic discriminarea de gen in mod direct sau indirect, in furnizarea de bunuri si servicii inclusive in acordarea de locuinte. Statele membre ar trebui, de asemenea, sa dezvolte politici in domeniul acordarii de locuinte adresandu-se nevoilor femeilor rome, in special a mamelor singure, victime ale violentei domestice si altor categorii de femei rome dezavantajate ; autoritatile ar trebui sa se asigure ca li se acorda locuinte sociale, avand in vedere nevoile lor urgente. Statele membre ar trebui sa creeze mecanisme care sa protejeze de orice forma de violare dreptul la locuinta al femeilor.

Prevenirea segregarii in zone periculoase

21. Statele membre ar trebui sa ia masuri pentru a combate orice forma de segregare pe criterii rasiale in zone periculoase. Acest lucru include investirea in dezvoltarea zonelor sigure si demararea de actiuni pentru a se asigura ca comunitatile de romi au alternative practice si accesibile de locuit, pentru a descuraja stabilirea in sau langa zone periculoase.

Sanctiuni efective

22. Statele membre ar trebui sa asigure sanctiuni efective, pe masura si descurajatoare institutiilor, agentilor, oficialitatilor publice si persoanelor fizice care violeaza legile anti-discriminare cu privire la locuinte. Ar trebui sa existe remedii corespunzatoare accesibile si tiparite, pentru victime.

V. Protectia si imbunatatirea locuintelor existente

Securitatea terenului, a locuintei si a dreptului de proprietate

23. Statele membre, avand in vedere ca dreptul la locuinta este un drept elementar al omului, ar trebui sa se asigure ca romii sunt protejati impotriva evacuarii ilegale, hartuirii si altor amenintari indiferent de locul lor de rezidenta.

Legalizarea asezarilor definitive si temporare ale romilor

24. Autoritatile publice ar trebui sa intreprinda toate eforturile sa rezolve statutul legal nedefinit al asezarilor de romi ca o preconditionie pentru viitoare imbunatatiri. Acolo unde romii se instaleaza ilegal, autoritatile publice trebuie sa dispuna de un raspuns adecvat. Acesta poate consta in negociere sau in folosirea legii. Totusi, acestea ar trebui sa caute, acolo unde este posibil, solutii acceptabile pentru ambele parti cu scopul de a evita excluderea romilor de la accesul la servicii si facilitati la care au dreptul ca cetateni ai statelor in care traiesc.

Accesul la proprietate

25. Statele membre, prin intermediul autoritatilor in domeniu, ar trebui sa asigure oportunitati egale pentru romi in dobandirea proprietatii terenului pe care traiesc si acces la informatii cu privire la posibilitatile pe care le detin in acest sens.

Protectie prin lege impotriva evacuarilor ilegale si procedura de evacuare legala

26. Statele membre ar trebui sa stabileasca un cadru legal in conformitate cu standardele internationale in domeniul drepturilor omului, pentru a asigura protectie efectiva impotriva evacuarilor ilegale fortate si colective si sa controleze in mod strict circumstantele in care se pot desfasura evacuarile legale. In cazul evacuarilor legale, romilor trebuie sa li se asigure un mijloc alternativ de cazare, daca este necesar, cu exceptia cazurilor de forta majora. Legislatia ar trebui, de asemenea, sa stabileasca strict procedurile de evacuare legala si legislatia ar trebui sa fie in acord cu standardele si principiile internationale in domeniul drepturilor omului, inclusiv cu cele stipulate in Comentariul General nr. 7 referitor la evacuari fortate, al Comitetului Natiunilor Unite pentru drepturi economice, sociale si culturale. Astfel de masuri trebuie sa includa consultarea cu comunitatea sau persoana implicata, aviz prealabil, furnizarea de informatii, garantia ca evacuarea se va desfasura intr-o maniera rezonabila, remedii legale efective si asistenta legala gratuita sau la pret scazut pentru persoanele in cauza. Locuinta alternativa nu trebuie sa aiba ca rezultat o viitoare segregare.

Furnizarea de servicii adecvate

27. Statele membre, prin intermediul autoritatilor, ar trebui sa asigure acelasi nivel adecvat de servicii asezarilor si taberelor de romi precum oricaror altor grupuri de populatie, mentinand nevoia de solutii durabile. In plus, autoritatile ar trebui sa fie constiente ca, pe langa furnizarea de servicii adecvate, ele trebuie sa actioneze in vederea imbunatatirii calitatii vietii per ansamblu in randul asezarilor si taberelor de romi prin promovarea unui management mai bun al vietii cotidiene si anume: servicii administrative, comerciale, sociale si sanitare in zona, transport public, salubritate, intretinerea apartamentelor publice, cladirilor sau taberelor si imprejurimile acestora, solutionarea conflictelor si a problemelor legate de neplata chiriilor si serviciilor etc.

VI. Cadru pentru politici in domeniul locuintelor

Politici de promovare a accesului la locuinte

28. Statele membre ar trebui sa considere imbunatatirea conditiilor de locuit pentru romi drept o prioritate. Acestea ar trebui sa promoveze oportunitati egale pentru romi in ceea ce priveste accesul la piete de proprietate privata au publica, in special prin politici non-discriminatorii si criterii de acordare de locuinte si printr-un cadru legal si politic solid la nivel national care obliga autoritatile locale, acestea avand prima responsabilitate in problema locuintelor.

Politici de locuinte comprehensive si integrate

29. Statele membre, luand in considerare sinergiile intre politicile de acordare a locuintelor si alte politici sociale cu privire la bunastare, ocuparea fortei de munca, sanatate si educatie, ar trebui sa incurajeze autoritatile publice sa adopte abordari si politici comprehensive.

Participare in pregatirea politicilor in domeniul locuintelor

30. Romii ar trebui sa fie implicati, cat mai curand posibil, in procesul de planificare si organizare a viitoarelor zone de asezari temporare sau locuinte permanente, astfel incat sa aprecieze cat mai exact care sunt sau vor fi nevoile lor speciale. Statele membre ar trebui, de asemenea, sa se asigure ca romilor locuind pe teritoriul lor – fie ca sunt sedentari, nomazi sau semi-nomazi – li se acorda asistenta corespunzatoare pentru a stabili nevoile lor specifice in problema locuintelor, cat si accesul la serviciile sociale (sanatate, educatie, ocuparea fortei de munca, cultura etc.).

Nevoia de modele adecvate

31. Avand in vedere diversitatea situatiilor locale, regionale, nationale, statele membre ar trebui sa asigure modele adecvate de locuinte, prin legislatiile, politicile sau strategiile nationale. Ar trebui, de asemenea, sa se ia masuri pentru romi pentru ca ei sa fie capabili sa obtina cazare prin diferite mijloace, forme si metode de acces la locuinte, cum ar fi locuinte sociale, in comun, construite pe cont propriu, publice, caravane si alte forme inovatoare de locuit. Toate elementele modelelor mentionate (financiare, sociale si altele) ar trebui atent stabilite.

Politica in domeniul locuintelor adaptata la situatii specifice

32. Statele membre ar trebui sa dezvolte si sa implementeze programe si proiecte in functie de situatiile specifice ale diverselor comunitati de romi. Aceste programe si proiecte ar trebui sa includa construirea sau dezvoltarea intregii infrastructuri fizice si sociale necesare locuintelor adecvate si sustenabile.

Acordarea de locuri de tranzit/popas cu utilitati complete

33. Statele membre ar trebui sa se asigure ca un numar adecvat de locuri de tranzit/popas este acordat romilor nomazi sau semi-nomazi. Aceste locuri de tranzit/popas ar trebui utilizate adecvat cu facilitatile necesare incluzand apa, electricitate, colectarea gunoiului. Granitele fizice sau gardurile nu ar trebui sa dauneze demnitatii persoanelor si libertatii lor de miscare.

Accesul la serviciile sanitare si de sanatate

34. Grupurilor nomade sau semi-nomade ar trebui sa li se acorde accesul la conditii sanitare adecvate cat si accesul mai usor la infrastructura si serviciile de sanatate (in

special in situatii de urgenta si in cadrul campaniilor de sanatate preventiva). Romii care sunt stabiliti legal si permanent in zone nesanoase sau abandonate trebuie sa primeasca asistenta in vederea imbunatatirii conditiilor sanitare in casele lor (ajutor pentru reparatii, asistenta in imbunatatirea conditiilor de locuit si de mediu, masuri pentru a le permite accesul la imprumuturi pe termen scurt pentru a obtine locuinte mai bune, medierea relatiilor lor cu administratiile sau servicii publice).

Rolul autoritatilor locale si regionale

35. Statele membre ar trebui sa se asigure ca autoritatile locale si regionale isi indeplinesc obligatiile cu privire la romi, chiar in cazul in care acestia din urma nu locuiesc permanent pe un anumit teritoriu. Agentiile locale ar trebui educate in privinta non-discriminarii si ar trebui facute responsabile de catre stat pentru practici si politici discriminatorii in domeniul locuintelor.

Asistenta internationala

36. In cazul in care sunt incapabile sa-si indeplineasca obligatiile in domeniul locuintelor, statele membre ar trebui sa accepte asistenta internationala in beneficiul romilor. Statele membre ar trebui sa acorde atentie deosebita proiectelor sau programelor de asistenta internationala astfel incat sa asigure un nivel inalt de cooperare, transparenta si cooperare mai stransa cu partenerii locali.

Cresterea constientizarii

37. Statele membre ar trebui sa incurajeze autoritatile locale si organizatiile non-guvernamentale active in domeniul locuintelor, sa lanseze campanii de constientizare asupra drepturilor romilor la acces egal pe piata imobiliara si campanii de informare pentru comunitatile de romi asupra drepturilor lor la locuinte adecvate. Campanii nationale asupra securitatii dreptului de proprietate, promovate de comitete nationale, cu privire la implementarea Agendei pentru locuinte a Natiunilor Unite, adoptata si ratificata de catre statele membre la Conferinta II pentru locuinte, ar putea constitui un cadru adecvat pentru astfel de campanii de constientizare.

Initiative de ocupare a fortei de munca si construire

38. Statele membre ar trebui sa incurajeze initiativele de ocupare a fortei de munca la nivel local *inter alia* prin acordarea de stimulente pentru romi in vederea participarii la intregul proces de renovare/constructie al viitoarelor lor case. Acest fapt va contribui la imbunatatirea situatiei lor economice, va conferi un acces mai bun la finantari pentru proiectele lor, atat individuale cat si colective, va contribui la estomparea sentimentului lor de nesiguranta si respingere si va dezvolta un simt al proprietatii. Va inzestra romii cu noi competente care le vor permite sa exploreze noi orizonturi vocationale si ii va lasa mai putin vulnerabili la somaj.

Baze de date statistice si indicatori ai politicii in domeniul locuintelor

39. Ca instrument preliminar pentru dezvoltarea politicii, in vederea unei mai bune aprecieri a situatiei actuale a categoriilor de persoane dezavantajate cu privire la locuinte, statele membre ar trebui sa se asigure ca autoritatile publice nationale in domeniu culeg date statistice in conformitate cu, si in spiritul normelor nationale si internationale in domeniul protectiei datelor personale. Acestea trebuie sa stabileasca indicatori de masurare a indeplinirii obiectivelor politicii in timp. Statele membre, care in mod constant colecteaza indicatori asupra situatiei locuintelor, ar trebui sa ia in calcul si cazul populatiei rome.

VII. Finantarea locuintelor

Sustenabilitatea resurselor financiare

40. Statele membre ar trebui sa admita ca politici de coeziune sociala de succes necesita fonduri si asistenta corespunzatoare, angajament permanent si abordare pe termen lung. In plus, ar trebui retinut ca solutii cu privire la o arie atat de vasta de probleme va trebui sa se implementeze intr-o maniera flexibila. Accesul corespunzator la fonduri si la mijloace de crestere a stabilitatii si securitatii (inclusiv accesul la proprietate) este esential pentru orice actiune pe termen lung in acest domeniu.

Finantarea de proiecte pentru locuinte din surse variate

41. Statele membre ar trebui sa se asigure ca proiectele legate de locuinte se finanteaza atat din bugetele publice nationale cat si dintr-o varietate de surse (donatori privati si institutii financiare internationale) si ca sunt administrate prin intermediul unei retele de parteneri, la nivel local, regional, national si transfrontalier. Avand in vedere ca perioada de implementare a proiectelor in domeniul locuintelor este destul de lunga, aceste proiecte ar trebui planificate clar in termeni de finantare si lucrari astfel incat sa nu creeze asteptari false populatiei in cauza. In plus, tinand cont ca aceste proiecte sunt adresate unei anumite zone sau comunitati, este de maxima importanta sa se creeze si sa se dezvolte retele locale si parteneriate.

Fonduri integrate

42. Avand in vedere ca proiectele de locuinte fac parte din politici cu o sfera mai larga, statele membre, prin intermediul autoritatilor in domeniu, ar trebui sa abordeze finantarea acestor proiecte intr-o maniera comprehensiva care sa ia in considerare aspecte ca infrastructura fizica si de sanatate, nevoi de coeziune sociala si potentiale initiative, cultura, educatie sau oportunitati de ocupare a fortei de munca.

Sprijin international pentru locuintele de romi

43. Statele membre ar trebui sa incurajeze utilizarea posibilitatilor, inclusiv imprumuturi oferite de institutii financiare internationale in favoarea proiectelor de locuinte pentru

romi. Acestea ar trebui sa utilizeze expertizele institutiilor financiare internationale care au dobandit cunostinte vaste in managementul acestui tip de proiecte integrate, in multe parti ale lumii, printre ele numarandu-se Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, al carei rol include activarea in domenii cum ar fi locuinte pentru grupuri de populatie dezavantajate din Europa pentru a promova coeziunea sociala. Banca Mondiala, Banca Europeana de Reconstructie si Dezvoltare, cat si unele programe ale Uniunii Europene ar putea fi folosite in acest sens.

Accesul la oportunitati de finantare pentru obtinerea de locuinte

44. Statele membre ar trebui sa dezvolte structuri financiare adecvate care sa asigure acces mai usor la sursele disponibile de finantare pentru locuinte, in colaborare cu institutiile financiare internationale, daca este cazul. Statele membre, prin intermediul autoritatilor in domeniu, ar trebui sa aiba in vedere mecanisme corespunzatoare pentru a da posibilitatea nomazilor si semi-nomazilor sa obtina caravane sau case mobile prin imprumuturi cu dobanda scazuta sau prin alte instrumente financiare, care nu ii dezavantajeaza in ceea ce priveste posibilitatile oferite persoanelor sedentare.

Fonduri pentru infrastructura si servicii

45. Statele membre ar trebui sa se asigure ca autoritatile locale si institutiile financiare pun la dispozitie fonduri pentru masuri suplimentare destinate dezvoltarii sau realizarii infrastructurii si serviciilor de baza si imbunatatirea calitatii vietii pentru romi in general, pentru a imbunatati managementul cotidian al asezarilor temporare sau definitive pentru a intari coeziunea sociala.

Prevederi bugetare specifice

46. Entitati competente ale statelor membre ar trebui sa aloce mijloace financiare specifice pentru a servi drept stimulent pentru actiuni pozitive din partea autoritatilor responsabile, cum ar fi dezvoltarea muncii campului, includerea problemei romilor in planurile urbanistice, accesul la sfaturi oferite de specialisti si mediere pentru municipalitatile implicate etc.

VIII Standarde pentru locuinte

Locuinte adecvate ca baza pentru toate standardele pentru locuinte

47. Statele membre ar trebui sa reglementeze si sa puna in practica, conceptul de „locuinte adecvate” dupa cum este definit in Paragraful 60 al Agendei pentru locuinte a Natiunilor Unite si Comentariile Nr. 4 si 7 al Comitetului Natiunilor Unite cu privire la drepturile economice, sociale si culturale, avand in vedere dimensiunea drepturilor umane, conditiile economice atat la nivel local cat si la nivel national si elementele culturale si sociale. Acest concept ar trebui stabilit astfel incat sa se aplice tuturor cetatenilor, inclusiv romilor. Definitia pentru „locuinte adecvate” ar trebui sa stea la baza tuturor celorlalte standarde pentru locuinte.

Standarde pentru locuinte si imprejurimi

48. Statele membre, prin intermediul autoritatilor in domeniu, ar trebui sa se asigure ca locuintele romilor se situeaza in zone potrivite pentru locuit sau pentru construit sub legislatia curenta si in imprejurimi ce corespund ecologic. In plus, acestea ar trebui sa adopte masuri care sa dea posibilitatea comunitatilor de romi sa reactioneze la evenimente neasteptate, cum ar fi dezaastre naturale sau epidemii, care de multe ori afecteaza in mod disproportionat grupurile vulnerabile care locuiesc in asezari nesigure. Asezarile existente care nu pot fi mutate din locatia nepotrivita ar trebui imbunatatite prin masuri de mediu corespunzatoare si constructive.

Standarde legale pentru servicii publice si sociale

49. Standarde legale aplicabile serviciilor publice – apa, electricitate, sisteme de canalizare, salubritate etc. – ar trebui sa se aplice in mod egal asezarilor si taberelor de romi. Transportul public ar trebui sa fie una dintre facilitatile zonale. Autoritatile trebuie de asemenea sa se asigure ca serviciile publice, cum ar fi asistenta medicala, accesul la educatie, posturi de politie, oficii postale si de telecomunicatii, sunt disponibile in aceste zone. Autoritatile ar trebui sa acorde o atentie deosebita distantei fizice intre asezarile sau taberele de romi si scoli, acesta constituind un factor important in lupta impotriva aparitiei ghetourilor.

Nevoia de standarde de securitate non-discriminatorii

50. Mediul de locuit al populatiei rome nu ar trebui sa fie mai rau sau inferior zonelor de locuit, asezarilor si oraselor populatiei majoritare. Standardele folosite in utilizarea asezarilor si in constructia de apartamente nu ar trebui sa faca discriminare fata de romi in nici un fel.

Standarde minime de constructie

51. Calitatea materialului (de interior sau de exterior al apartamentelor si caselor, cum ar fi tamplarie, tencuiala, instalatii, instalatii sanitare, echipament tehnic etc.) depinde in mod direct de posibilitatile financiare ale locatarilor, de fondurile comunitare si in final de situatia economica a societatii per ansamblu. Statele membre ar trebui in consecinta sa se asigure ca exista standarde minime de constructie care garanteaza o viata sanatoasa, relatii de familie echilibrate, conditii adecvate pentru copii si relatii de buna vecinatate.

Standarde de adaptabilitate si imbunatatire a locuintelor

52. Suprafata apartamentului ar trebui sa corespunda numarului de locatari luand in considerare adaptarea normala la cadrul spatial. Avand in vedere dinamismul familiilor de romi – un numar mare de membri, schimbari cu privire la posibilitatile economice si nevoile culturale, schimbari in nevoile vitale si dezvoltarea aspiratiilor – solutiile de ordin arhitectural si legal ar trebui sa faca posibila urmarirea acestei dinamici prin facilitarea de extinderi si imbunatatiri de interior in apartamente. Chiar si in cazul in care apartamentele

sunt construite pe o suprafata mai mica decat cea obisnuita, ar trebui concepute initial pentru extindere si imbunatatire. Ar trebui introduse standarde cu privire la adaptabilitatea structurii si marimii suprafetei, asigurand posibilitati tehnice pentru familii sarace sa porneasca cu case modeste pe care le pot extinde si imbunatati mai tarziu.